

Ústavní expert Zdeněk Koudelka: SOUDNÍ DOZVUKY COVIDISMU

- CZ24 News | 2. května 2023

ČESKO: Ještě doznívají některé soudy těch, kteří se před zneužíváním moci v době covidismu nesklonili. V dubnu 2023 byly vydány dva rozsudky, z nichž každý přistupuje k zneužívání moci jinak.

Nejvyšší správní soud a svoboda shromažďování

Nejvyšší správní soud se od počátku stavěl ze všech soudů k zneužívání moci za covidismu nejostřeji. V tomto vytrval i v [rozsudku z 28. 4. 2023, 7 As 255/2021-17](#), kterým potvrdil [rozsudek Krajského soudu v Brně z 20. 7. 2021, 65 A 3/2021-85](#). Oba rozsudky prohlásily za nezákonné rozpuštění proticovidistické demonstrace v Brně 14. 3. 2021, která se konala pod moravskými a státními vlajkami proti vládním zákazům, příkazům a omezením lidí.

Spíše nekonala. Byla totiž rozpuštěna tajemníkem Úřadu městské části Brno-střed asi po 15 minutách kvůli tomu, že jeden z řečníků mluvil proti covidistickým krizovým opatřením tehdejší vlády a ministra zdravotnictví Jana Blatného. To je onen ministr, který v Senátu tvrdil, že po covidovém očkování nemůže očkovaný nikoho nakazit a sám ne onemocní. Tento člověk se dodnes se neomluvil, když jeho ministerstvo dehonestovalo kritiky této špatné politiky, což se stalo bojovníku za svobodu, bývalému prezidentovi Václavu Klausovi.

Z právního hlediska je nejvýznamnější konstatování Nejvyššího správního soudu, že krizová opatření vlády přijatá za nouzového stavu nemají právní sílu zákona. Jsou tedy jen podzákonným předpisem. Rovněž právní sílu zákona nemají opatření obecné povahy. Pakliže je zákonný důvod k rozpuštění shromáždění, je-li vyzýváno k porušení Ústavy a zákonů, nelze tento důvod uplatnit, je-li vyzýváno jen k porušení podzákonného právního předpisu.

Tím tento příběh skončil. Organizátorům demonstrace vyplatilo Ministerstvo vnitra náhradu škody ze státního rozpočtu. Členové vlády, ministerští úředníci či osoby, které provedly nezákonné rozpuštění shromáždění za Úřad městské části Brno-střed, nejsou potrestáni nijak. Odpovědnost za protiprávní jednání ve veřejné funkci nenesou.

Městský soud v Praze a ignorace odpovědnosti státu za způsobenou škodu

Naopak rozsudek Městského soudu v Praze z 19. 4. 2023, 39 Co 54/2023, kterým byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 z 11. 11. 2022, 15 C 116/2022-90, odpovídá snaze části justice chránit zneuživatelé moci před odpovědností. Oba rozsudky zamítly žalobu provozovatele hotelu a restaurace na Moravě na náhradu škody za dobu, kdy byly hotely a restaurace zavřeny kvůli mimořádným opatřením Ministerstva zdravotnictví, které prohlásil Nejvyšší správní soud za nezákonné. Hoteliér se aktivně bránil proti zneužívání moci Ministerstvem zdravotnictví a podal sám i v součinnosti s jinými osobami návrhy Nejvyššímu správnímu soudu na prohlášení nezákonnosti mimořádných opatření, kterým bylo vyhověno.

Vyvstal paradox, kdy část justice – Nejvyšší správní soud – uzná, že ministerstvo jednalo protiprávně, ale jiná část justice odmítne provést důsledky a přiznat náhradu škody. Přitom byla žalována symbolická škoda za jeden den, když celkový rozsah škod za nezákonná mimořádná opatření byl podstatně větší. Smyslem žaloby bylo, aby si stát uvědomil, že nemůže páchat nezákonný výkon

státní moci a způsobovat obrovské hospodářské škody bez následků, jinak budou ministři a úředníci nezákonný výkon státní moci činit znovu.

Soud náhradu škody nepřiznal, protože odpovědnost státu za škodu vzniklou z důvodu nezákonných mimořádných opatření Ministerstva zdravotnictví zhodnotil tak, že stát odpovídá jen za škodu podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. Podle soudu tento zákon stanoví jen odpovědnost v případě rozhodnutí za individuální právní akt a ne za mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví, které má charakter opatření obecné povahy.

Uvedu to na příkladu. Bude-li chtít stát zavřít v jednom městě tři podnikatelské provozovny a vydá tři nezákonná individuální rozhodnutí adresovaná každému podnikateli jednotlivě, tak podle soudu odpovídat bude. Když však stát vydá jedno nezákonné opatření, které dopadá obecně na všechny provozovny ve městě, tak odpovídat nebude. Tedy podle soudu není rozhodující nezákonnost výkonu státní moci, ale forma rozhodnutí. Formalismus vítězí, právo pláče a spravedlnost se skryla.

Soudem použitý výklad práva je neústavnosti. Podle Listiny základních práv a svobod má každý právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím státního orgánu s tím, že podmínky a podrobnosti upraví zákon. Takové ústavní zmocnění pro zákonodárce však nelze chápat jako možnost pro zrušení ústavního práva obyčejným zákonem tak, že by zákonné podmínky náhradu škody vylučovaly za opatření obecné povahy ministra, což je také rozhodnutí, a umožnily jen za individuální správní rozhodnutí.

Dle pravidla, že speciální má přednost před obecným, se přednostně použije speciální zákon. Nedopadá-li na nějakou škodu způsobenou státem speciální zákon o odpovědnosti za škodu, neznamená to, že stát za škodu neodpovídá, ale že škodu je nutno posoudit podle norem obsažených v obecném zákoně, což je občanský zákoník, a to i za použití analogie. V demokratickém právním státě musí nést nositel moci odpovědnost za výkon moci a nelze se vyvinutím tím, že bude hledat právní formu, aby za svá rozhodnutí neodpovídal.

Městský soud v Praze otevřel pole působnosti různým šíbrům, kteří pro to, aby prosadili kšefty s vakcínami, rouškami, testy či jakýmkoliv jiným zbožím, ovládnou některé nositele státní moci a ti, za zaplacené mediální podpory a vytvoření atmosféry strachu, budou formou opatření obecné povahy prosazovat různé zákazy a příkazy, aniž by stát vystavili odpovědnosti. Stačí jen, když k tomu zvolí opatření obecné povahy, ne individuální rozhodnutí.

Ve věci rozhodne Ústavní soud. Bude na něm, zda se postaví masovým škodám z důvodu zneužití moci, nebo posvětit tento způsob kořistění.

AUTOR: Zdeněk Koudelka